

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 4

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

April 2025

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
April 2025

Tashkent 2025

Soatov Suxrob Abdiburi o'g'li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Gumanitar fanlar fakulteti 1-bosqich talabasi
ssoatov179@gmail.com
+998931253331

Аннотация: В этой статье речь идет об империи Ахеменидов, основанной в VI веке до нашей эры на территории современного Ирана. В ней рассматриваются политические процессы, происходившие в этом государстве, и политика его правителей в отношении соседних стран. Короче говоря, в нем кратко рассматриваются политические процессы с момента основания государства до момента, когда оно столкнулось с кризисом.

Ключевые слова; Ахемениды, Кир II, Иран, Камбис, Египет, Дарий, Маргиана, Фрада, Гарпаг, северная Индия, Ксеркс.

Abstract: This article is about the Achaemenid state, which was founded in the 6th century BC in the territory of present-day Iran. It discusses the political processes that took place in this state and the policy of its rulers with neighboring states. In short, it briefly discusses the political processes from the time of the state's foundation to the crisis.

Keywords; Achaemenids, Cyrus II, Iran, Cambyses, Egypt, Dorus, Margiana, Frada, Harpagos, northern India, Xerxes

Yozma manbalarning guvohlik berishicha Midiya podshosi Astiagning o'g'il farzandi bo'lgan shuning uchun qizi Mandanaga kuyovni sinchiklab tanladi Qizini Kir I o'g'li Kambizga turmushga beradi. Ular o'g'il farzand ko'radi Astiag bir kun tush ko'radi tushuda Kir II bobosidan taxtni tortib oladi, shunda u Kir II ni o'ldirishni buyuradi lekin ayrim sabablarga ko'ra Kir tirik qoladi. Vaqtlar o'tib Kirni tirik qolganini bilgan Astiag uni saroyga olib keltirib uni satrab lavozimiga saylaydi. Midiyaliklar Forslarga zulmni kuchaytiradi shu vaqtda Astiagning vaziri Xarpag va Midiya aristakratiyasi Kir qo'llab quvvatlaydi. Kerakli kuch to'plagandan so'ng Ekbatan tomon yura boshlaydi, Midiya qo'shiniga Xarpag boshliq etib tayinlanadi Xarpag esa Kirga qarshi chiqmay u tomonga o'tib ketadi. Kir Ekbatanni istilo qiladi va mil.avv 558-yilda o'zini shoh deb elon qiladi.[1]

Mil.avv.558-yilda podshoh bo'lgan KirII keying ikki yil davomida Parfiya va Girkaniyani bosib oladi. Mil.avv 545-va 539-yillar da Kir II hozirgi Afg'oniston ,O'rta osiya yerlarini bosib oladi .Fo'rs davlati hududi Hindistonning shimoliy-g'arbiy chegaralarigacha ,Hindikushning janubiy yon bag'ri ,sirdaryo havzalarigacha yetti.Kir II shimoliy-sharqiy yo'nalishda o'z tasirini mustahkamlagach Bobilga yurish qildi 539-yil avgust-sentabr oylari Bobil bosib olindi.Bobil rasman saqlab qolindi uning ijtimoiy

tuzilmasi o'zgartirilmadi .Bobil shahri Fors podsholari turadigan qarorgohlaridan biriga aylandi .Bobil bosib olingandan so'ng barcha g'arbiy mamlakatlar Finikiya ,Falastin, Suriya, Misr chegarasigacha forslar qo'liga o'tdi.Kir II Yaqin sharqni Misr chegarasigacha bosib olgach ,Fors davlatininig shimoliy-sharqiy chegaralari xavsizligiga jiddiy xaf solib turadigan o'rta osiyodagi ko'chmanchi qabilalar ustiga yurish boshlaydi .Kir II mil.avv 530-yilda Amudaryoning shimoliy qismiga o'tadi. Massagetlar qabilalari bilan bo'lgan jangda forslar yengiladi KirIIning o'zi ham jangda halok bo'ladi.

Mil.avv 530-yilda Ahamoniylar taxtiga Kambiz o'tiradi. Kambiz Misrga yurish qiladi. Bu vaqtda Misr ichki nizo g'alayonlar girdobida qolgan edi. Forslar Misr qoshinlarini tezda tor-mor keltiradi, flot esa jangsiz taslim bo'ladi, fravin Pisametix III asirga tushadi. Bu voqea taxminan mil.avv 525-yilda sodir bo'lgan edi. Misrni bosib olgach Kambiz Efiopiyaga yurish boshlaydi, yetarli oziq-ovqat bo'lmaganligi, suvsiz sahroga tushib qolgach ortga qaytishga majbur bo'ladi. Memfisga qaytgach qo'zg'alaonni bostiradi. Shunda mamlakat poytaxtida qo'zg'alon boshlanganligi haqida habarni eshitgach Kambiz ukasi Bardiyadan shubhalanib uni hufiyona o'ldirtiradi. O'zi esa otga minayotib qilichi oyog'ini payini qirqib olib vafot etadi. Taxtga mil.avv 522-yilda 2-martda Mag Gaumata Bardiya nomi bilan taxtga o'tirdi. Bardiya yetti oylik hukmronligidan so'ng yetti urug' fitnachilari tomonidan o'ldiriladi, taxtga DoroI mil.avv 522-486-yillarda hukmronlik qiladi.[2]

Doro I podsholigining dastlabki yillarida Bobil, Misr, Elam, Turon va hududlarida qo'zg'alonlar ko'tariladi, qo'zg'alonlarni shafqatsizlik bostiradi. Doro I itoat ettirilgan hududlarda ijtimoiy ahvol yaxshilangach bir qator islohotlar o'tkazishga kirishadi. U mamlakatni 20 ta satrapliklarga bo'lib, ularning har biriga noib tayinlaydi. Butun mamlakat satrapliklarida podshoning ko'zi va qulog'I deb nom olgan nazoratchilar faoliyat ko'rsatgan. Har bir shubhali shaxs qattiq jazolangan, hatto o'limga mahkum etilgan. Doro I hukmronligining so'ngi yillarida eroniylar Frakiya va Makadoniyaning bosib olgan, Yunonistondagi Afina va Sparta qattiq qarshilik ko'rsatadi. Sharqda eroniylar hind daryosining o'rta va quyi oqimigacha bo'lgan hududlarni bosib olgan. Doro I ning Turon va qora dengiz bo'ylaridagi skiflar yurtiga qilgan yurishlari mag'lubiyat bilan tugaydi.Mil.avv 486-yilda Misrda eroniylarga qarshi qo'zg'alon boshlanadi bu qo'zg'alonni bostirishga ulgurmay 64 yoshida bu dunyodan ko'z yumadi.[3]

Ahamoniylar davrida davlat boshqaruvi shohlar shohi shahanshoh qo'lida bo'lgan. Hokimyat ierarxiyasida shahanshohdan so'ng boy fors oilalari turgan. Shahanshoh huzurida kengash mavjud bo'lgan, uning tarkibiga boy fors oilari, saroy ayonlari, yuqori lavozimdagi shaxslar va noiblar kirgan. Davlat ahamiyatiga ega bo'lgan barcha masalar shu kengashda ko'rib chiqilgan bo'lsada hal qiluvchi qarorni shoh chiqargan. Davlat lavozimlari orasida shohdan so'ng Xazarpat turgan u mingbishi deb ham atalgan. Xazarpat shoh gvardiyasini boshlig'i, davlat boshqaruvida shohdan keying shaxs hisoblangan. Ahamoniylar davlatining bosh mamuriy markazi suza shahrida bo'lgan.

Ahamoniylar davlati tarkibiga Eron, Afg'oniston, O'rta osiyo, Shimoliy Hindiston, Yaqin sharq, Kichik osiyo, Misr kabi hududlar kirgan.[4]

Mil.avv 336-yilga Makadoniya taxtiga o'tirgan Aleksandr mil.avv 334-yilda Ahamoniylar so'ngi shohi Doro III mag'lubiyatga uchraydi, shundan so'ng davlat hududlarini birin ketin bosib oladi. Dor III mil.avv 330-yilda Baqtriya satrapi Bess tomonidan o'ldiriladi.[5]

Xulosa

Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsak, ahamoniylar davlatining vujudga kelishi va uning imperiyaga aylanishi, qadimgi dunyo siyosiy sahnasida ahamoniylar sulolasi forslarni midiya davlatga bo'lgan qaramligidan ozod bo'lishi, mustaqil davlatchilik tashkil topishi va uning istilochilik harakatlari qadimgi dunyo siyosiy tarixiy sahnasida muhim rol o'ynashi, tuli millatlarni o'z ichiga olgan imperiyaga aylanishi yo'lidagi harakatlari, amalga oshirilgan islohotlar davlatning yirik o'z davrining kuchli markazilaridan biriga aylantirdi. Shuningdek, Doro I mamlakatda amalga oshirgan islohotlari muhim ahamiyat kasb etganligi, uning harakatlari natijasida Shoh yo'li degan savdo yo'l qurilishi o'sha davr xalqaro va mahalliy savdogarlar uchun muhim ahamiyat kasb etganligi namoyon bo'ldi. Doro I ning taxtga kelishi ham diqqatga loyiq u shahanshoh bo'lgan payt ahamoniylar uchun o'g'ir bir davr vujudga kelgan edi mamlakatda isyonlar va mamlakatdan ajralib chiqish harakatlari boshlangan bir pallada Doro I ahamoniylar imperiyasidagi bunday holatlarni bartaraf eta oldi va ahamoniylar davlatini saqlab qola oldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.D.J.Urakov, R.N.Tursunov, A.A.Biykuziyev, B.B. Xaynazarov. Jahon Tarixi 2020.
2. Jahon Tarixi; Qadimgi sharq, Yunoniston, Rim. Ravshan Rajabov 223-224 bet, 235- bet, 237-238 bet
- 3.Mengliboyev, A., & Qalandarova, M. (2023). ORIYLAR MUOMMOSI: ORIY QABILALARINING HINDISTONGA KIRIB KELISHI. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(3), 167-170
- 4.Abdujabbor Kabirov Qadimgi sharq tarixi 2016
5. Abdiyev.Qadimgi sharq tarixi. Toshkent -1964
6. A.S.Sagdullayev O'zbekiston tarixi I kitob 2021

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172